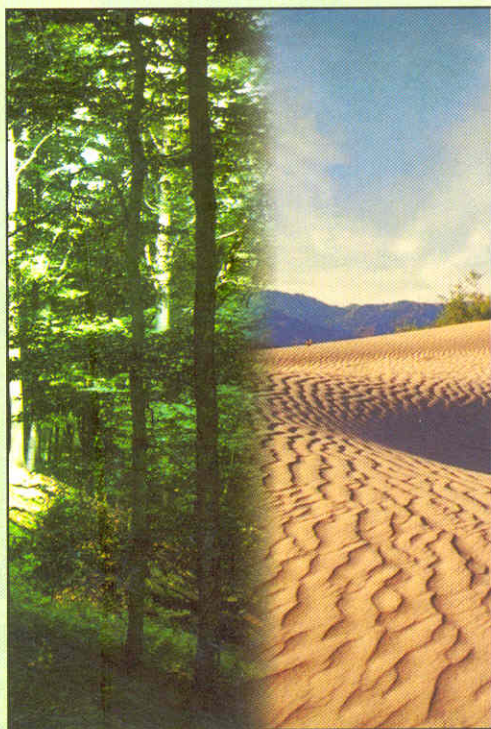

Somogyi Zoltán

Erdő nélkül?

KÖRNYEZET ÉS TÁRSADALOM
XXI. SZÁZADI FORGATÓKÖNYVEK

TARTALOM

I. Barbárok és szelíd erkölcsök

1. Erdő nélkül...?	15
2. Gyors számvetés	16
3. Bezzeg a régi szép időkben...?	17
4. Erdőleltár 2000	20
5. Az erdőkutató közéletisége	21

II. Annyi mindent ad az erdő...

1. Termékek, szolgáltatások, értékek	25
2. Fatermékek	27
3. Nem fa termékek	28
4. Az erdők védelmi funkciói	29
5. Üdülési, rekreációs, turisztikai, sportolási, esztétikai, ökoturisztikai funkciók	31
6. Kulturális, történelmi, lelki és tudományos értékek	33
7. Befejezetlen rendszertan	34
8. Összegző értékelés	37

III. Mert dőlni kell a fának...

1. Mit tudunk az erdőkről és mit nem?	41
2. Erdők és irtások	42
3. Őserdők és ültetvények	45
4. A faállományok degradálódása	48
5. Az erdők degradációja	49
6. Beteg erdők, beteg fák	51
7. Barát vagy ellenség?	55
8. Összegző értékelés	59

IV. A kevesebb többet ér?

1. Ökolokauszt – vagy csak riasztó számok?	63
2. Mi a biodiverzitás?	64
3. A diverzitás mérése	66
4. Változatosság és fenntarthatóság	68
5. A változatosság nem csak gyönyörködtet	70
6. Mit veszítettünk idáig – és mi maradt még meg?	73
7. A diverzitást megőrizni is sokféleképpen lehet	77

V. Letűnt őserdők nyomában

1. Őserdők és műerdők	83
2. A természet templomának „borzadályos” pompája	86
3. Tarka vegyület, avagy változatok a változatosságra	88
4. Vissza az őserdőkhöz?	94
5. A természetorientált erdőgazdálkodás néhány alapelve	96

VI. Vegetáció és változatosság

1. Az erdőtársulások kialakulása	103
2. Az erdőtársulások szerkezete	103
3. Funkcionális rend az erdei életközösségekben	106
4. Az erdőtársulások fajgazdagsága	107
5. Az erdőtársulások változatossága és veszélyeztetettsége	112
6. Bolygatások és gyűgyulások	117

7. Erdeink gyomosodása 120
8. Az erdőtársulások ellenálló képessége és regenerálódása 122
9. Nagyvadállomány – kis diverzitás 124
10. A faültetvények mint növényközösségek 125
11. A tájhasználatok erdőtakaróra gyakorolt hatásai 127
A Duna–Tisza köze 127 • A Délnyugat-Dunántúl 128 • A Kárpátok 130
- VII. A jövő erdeinek állatvilága, avagy az erdei állatvilág jövője** 133
1. Kifinomult rendszer és az alázat hiánya 135
2. Növényekre utalt állatok – állatokra utalt növények 135
3. Emberarcú erdők 136
4. Fafajok és az elegyesség 137
5. Az éltető holt fa 139
6. Ha túl sok az állat... 145
Rovargradációk 145 • Nagyvadállomány 150
7. Kezünkben a jövő 153
- VIII. Kicsi a gén, de...** 155
1. Bitek és kihívások 157
2. A genetikai változatosság csúcstartói 158
3. Hogyan hódították meg a tölgyek Európát?
Az őshonosság genetikai bizonyítékai 164
4. A klímaváltozás genetikai nézőpontból 167
5. Az erdőművelés hatása az erdők alkalmazkodó-képességére 170
Természetes felújítás 171 • Mesterséges felújítás 171 • *Maggyűjtés* 171 • *Csemetenevelés* 172 • *A szaporítóanyag keverése* 173 • *A származás megválasztása* 174 • A gyérités 174 • A genetikai identitás veszélyeztetése • 175
6. A genetikai erőforrások védelme 176
Dinamikus génmegőrzés 176 • Statikus génmegőrzés 177
7. Befelező gondolatok 178
- IX. Fűben-fában karbon** 181
1. A funkcionális sokféleség egy újonnan felismert eleme 183
2. Nem az oxigén, a szén-dioxid! 183
3. Láz vagy csak hőemelkedés? 185
4. Mi okozza a klímaváltozást? 188
5. A széndioxid-emisszió története és okai 190
6. Az erdők szerepe a szén földi körforgalmában 193
7. A szén-dioxid mint trágya 196
8. Kibocsátás-csökkentés és szénlekötés 197
9. Mit tehet az erdőgazdálkodás? 200
Őrzés és védelem: van mit és van miért! 200 • *Az erdők területének megőrzése* 201 • *A faállományok szénkészletsűrűségének megőrzése* 202 • *Az erdőtalajban nagyon sok szén van!* 202 • A szénlekötés alapszabálya: csak a sok kicsi megy sokra 204
10. Hazai erdősítési programok szénkörforgalmának és gazdaságosságának modellezése 207
11. Hogyan ültessünk fákat? 212

**X. Egy magasabb fokú
tartamosság:
a fenntarthatóság felé**

1. Erdőgazdálkodás keresztútjában	215
2. Ki vágja a fát?	217
3. Mégis, kinek az erdeje?	218
4. Ki miért fizet?	221
5. Fatermést – minden áron?	224
6. Kellenek-e őserdők és erdőrezervátumok?	226
7. Facsemete vagy erdőcsemete?	227

8. Fász vagy erdész?	231
9. Hogyan gondozhatjuk az erdő egészét?	232
10. Hogyan mérjük a mérhetetlent?	235
11. Az erdőkért mindannyian felelősek vagyunk	240

**XI. Ne bántsátok
a lombokat!**

243

XII. Irodalomjegyzék

249

A ma város lakó embere erdővel legfeljebb hétvégén találkozik, és talán azt gondolja, hogy az erdő csak kirándulásra és fatermesztésre való. Egyre inkább kezdünk azonban rádöbbenni, mekkora értéke van az erdők sok más ajándékának: a tiszta levegőnek és víznek, a sokféle növény- és állatfaj által termelt kémiai anyagoknak, sok egyéb erdei terméknek, az erózió és az árvizek elleni védelemnek. Ezeket az ajándékokat – életünk feltételeit – sokszor anélkül vesszük igénybe, hogy tudnánk róluk, és sokszor csak azután figyelünk fel rájuk, amikor az erdő eltűnése miatt már nem jutunk hozzájuk. Jelenleg pedig az erdők – köztük az őserdők – területe végesen csökken, és az erdei életközösségek degradálódnak. Komolyan kell ezért venni azokat az aggodalmakat, hogy esetleg eltűnnek az erdők a Földről, ha nem változtatunk az erdőkhöz való viszonyunkon. Amikor jövőnket tervezünk, fel kell tennünk azt a kérdést: vajon létezhet-e emberi társadalom erdő nélkül? A könyv azt próbálja megmutatni, hogy a kérdésre egyértelmű a válasz: nem! Sőt, egyre inkább szükségünk lesz rájuk a környezetszennyezéssel és az erőforrások felélésével járó társadalmi fejlődésben.

Dr. Somogyi Zoltán (1959–) a budapesti Eötvös József Gimnázium után a soproni egyetem erdőmérnöki karán tanult, és erdőmérnöki oklevelet szerzett. Ezt követően az MTA ösztöndíjasa volt, és erdészeti tudományból kandidált. Kanadában és Ausztriában töltött hosszabb időt ösztöndíjasként. Munkahelyén, az Erdészeti Tudományos Intézetben az erdők működésének, ökológiájának, kezelésének, a fák növekedési törvényszerűségeinek a kutatásával foglalkozik. Tagja az Európai Erdészeti Intézet igazgatótanácsának.

